

DE ZIELE

wil ook wat

Zingeving voor gebruikers

Kwam je het fenomeen geestelijk verzorger voorheen alleen in de bajes tegen, tegenwoordig zijn ze ook binnen de verslavingszorg in opkomst. Ook zie je regelmatig straat- en drugspastors in de inloophuizen en sociale pensions van grote steden. Wat hebben gebruikers aan deze zingevingpioniers? Een kijkje bij het Amsterdamse drugspastoraat.

Ruud Heessels (45) uit Amsterdam is katholiek opgevoed, maar kwam sinds hij gebruikte nooit meer in de kerk: "Dat vond ik niet mengen." Nadat hij vorig jaar mee is geweest naar het Franse bedevaartsoord Lourdes, heeft hij echter intensief contact met het Amsterdamse drugspastoraat. "Lourdes was voor mij een keerpunt. Ze hebben me laten zien dat ook ik welkom ben in de kerk. Het pastoraat is sindsdien mijn sociale vangnet." Voordat hij met het drugspastoraat in aanraking kwam, was Ruud huiverig voor christelijke organisaties: "Die willen je wel helpen, maar dan moet er vaak iets tegenover staan. De christelijkheid driipt van alles af, behalve van de manier waarop ze mensen behandelen. Ik ben eens bij een christelijke leefgemeente afgekickt. Het zou geen vereiste zijn je te bekeren, maar ze probeerden het ondertussen op allerlei manieren. Maar bij het drugspastoraat luisteren ze écht naar je. Ze dringen niets op en houden zich ver van evangeliseren." Ruud heeft regelmatig contact met drugspastor Nelly Versteeg: "Ze is heel trouw. Het afgelopen jaar is een intens jaar geweest, er is veel veranderd. Nelly weet dat. Ze belt me vaak en ik zie haar bij de inloop van het pastoraat."

Geestverruiming

Naast één-op-één contacten met gebruikers, houdt drugspastor Nelly een inloopspreekuur, gespreksgroepen en een zondagsviering. Haar doelgroep omschrijft ze als 'mensen die veel meegemaakt hebben in het leven'. Nelly: "Vaak zijn ze op een punt aanbeland waarop ze zoiets hebben van 'Ik heb alles gebruikt en alles al meegemaakt'. Een soort dieptepunt. Ik nodig mensen uit om naar hun leven te kijken. 'Wat wil ik nou echt? Wat vind ik belangrijk?' zijn belangrijke vragen. De conclusie kan zijn dat gebruiken op een bepaalde manier zin heeft. Maar dan kan een afgeleide vraag bijvoorbeeld zijn: 'Hoe kan ik mijn gebruik zo in de hand houden, dat ik ook naar mijn moeder kan?'"

Hippietijd

Het drugspastoraat is twintig jaar geleden opgericht vanuit de Amsterdamse hulpverleningsinstantie De Regenboog en de kerken. Onder gebruikers bestond behoefte aan rituelen, onder andere als gevolg van de hiv-epidemie. Bovendien, zo beweerde het toenmalige hoofd verslavingsbeleid bij de gemeente, Gerrit Goedhart, zouden gebruikers gevoeliger zijn voor

religie dan de gemiddelde burgerman. Zijn theorie: veel van hen zijn in de hippietijd begonnen met drugs om 'geestverruiming en contact met het hogere te krijgen'. Deze zoektocht - die doorspekt was met idealen over een betere samenleving - zorgde er echter ook voor dat veel van hen aan de rand van diezelfde samenleving kwamen te staan.

Gebruikers gevoeliger voor religie

Toch is het belang van zingeving door de verslavingszorginstellingen lange tijd weinig onderkend. Maar nu lijkt het een *hot topic*. Omdat veel gebruikers tegenwoordig onderdak hebben en een dagje ouder zijn, ligt de nadruk minder op hosselen en overleven. Er is meer ruimte voor zingevingvragen. Daar wordt door de sector onder andere op ingespeeld door vaker pastores en geestelijk verzorgers van divers levensbeschouwelijk plimage in te zetten.

Ruud Heessels: "Ik kan hier volledig mijzelf zijn en het is fijn om mijn geloof te delen."

Grote vragen

Riekt 'zingeving' niet erg naar zielewinst en zweverigheid? Volgens Nelly niet. "Het gaat juist over alledaagse vragen en problemen. 'Wat is er nu, op dit moment belangrijk voor mij?'" Daaronder zit wel een meer 'existentiële' laag, zoals dat met een chique woord heet. Het alledaagse verlangen naar een huisdier kan op existentieel niveau bijvoorbeeld uitgelegd worden als de behoefte aan verbondenheid en kameraden. Nelly: "Op die laag komen de grote vragen aan bod: 'Waar leef ik voor? Wat bepaalt mij?'" Dat kan een religieuze dimensie hebben, maar dat hoeft niet. Veel hulpverleners herkennen die onderliggende laag niet of kunnen daar weinig mee. Als het over iets diepers gaat, bellen ze mij." Maar het hoeft helemaal niet expliciet over die diepere laag te gaan: "In het contact probeer ik mensen de ruimte te geven om bij hun eigen ervaringen te komen van hoe het zit in het leven. Dat is dus iets heel anders dan de christelijke boodschap verspreiden."

Acceptatie

Ruud vindt hun benadering vrijblijvender dan in de reguliere hulpverlening. "Daar wordt altijd

wel wat van je gevraagd. Maar bij het drugs-pastoraat kan ik bepalen wanneer en waarover ik contact wil." Nelly: "Er wordt soms wel erg gehamerd op wat er allemaal niet lukt. Ik denk juist dat de ander volledig accepteren zoals hij of zij nu is, en niet per se iets willen bereiken, ook zinvol kan zijn. Gebruikers hoeven niets te doen en niets te zijn. Toen ik in het begin wel eens in de gebruikersruimte ging zitten, moffelden ze hun gebruiksparafernalía weg. Dan benadrukte ik dat ik geen oordeel had. Ik begaf me per slot van rekening in hun wereld."

Drempel

Ruud begon op zijn dertiende heroïne en speed te gebruiken. "Maar ik heb de dope ook perioden met rust kunnen laten." Hij heeft een bepaalde levenswijsheid over zich. Zijn ervaringen hebben ook geleid tot persoonlijke groei. Volgens Nelly zit er inderdaad veel wijsheid verborgen in de groep druggebruikers: "Soms ook bedekt met een laag cynisme en sarcasme als gevolg van wat er allemaal is misgegaan in hun levens. Toch doen mensen als ze het moeilijk hebben vaak een beroep op

andere krachten. Dat kan iets hogers zijn, maar dat kunnen ook andere mensen zijn. Ik wil uitdragen dat het niet erg is om soms afhankelijk te zijn van anderen; dat is juist menselijk." Voor Ruud voelt het drugspastoraat als familie: "Ik kan er volledig mijzelf zijn. Het is ook fijn om mijn geloof te delen." Hoewel het drugspastoraat er niet alleen is voor gelovige mensen, de christelijke identiteit wordt niet onder stoelen of banken gestoken. Schrikt dat niet af? Nelly: "Voor mij is die binding met het christendom belangrijk. Dat vormt de basis van mijn diepe belangstelling voor mensen en de ruimhartigheid die ik voor ze voel. Maar die inspiratie zou je bijvoorbeeld ook uit socialistische idealen kunnen halen. Ik zie wel in dat die christelijke identiteit een drempel kan zijn om bij ons binnen te komen." Het contact met de drugspastores heeft Ruud een structuur geboden om zijn ervaringen uit het verleden een plek te geven en in te zetten voor anderen: "Ik wilde graag iets terugdoen. Daarom ben ik vrijwilliger bij het inlooptsprekuren geworden. Ik help nu ook andere mensen." ■